

A Gnome 2 munkafelület

Vessünk egy pillantást a Gnome 2 munkafelület újdonságaira és képességeire!

A Gnome Alapítvány (gnome.org) a múlt nyáron kiadta a Gnome 2.0-s változatát, amelyet 2003 januárjában a 2.2-es változat követett. Ezek a kiadások a szabványosított munkafelület és a rendszeres kiadások irányába mutatnak. A Gnome immár kitűnő választássá vált a területtel még csak most ismerkedő, nem szakértő felhasználók számára. „Néhány különleges alkalmazás kivételével a Gnome asztal segítségével bárki tökéletesen eredményes lehet. Ez olyasmí, ami csak kevés szabad programmal történt meg az elmúlt 12–18 hónapban” – mondta *Tim Ney*, a Gnome Alapítvány vezérigazgatója. A Gnome 2 újításainak megjelenésével a Linux esélyei piaci részesedésének növelésére jelentős mértékben megnövekedtek.

Változások a Gnome-hoz képest

Az áttérés a Gnome 1.x változatról a Gnome 2-re néhány apróbb bosszúsággal jár, ami elfogadható, ha munkafelületet fejlesztünk. Az egyik tanulási folyamatról a másikra lépni általános dolog Linux alatt; mégis, amikor a saját gépemet Gnome 2-re állítottam át, meglepetten vettem észre, hogy a Gnome 1.4 olyan kényelmet biztosított számomra, amit nem szerettem volna megzavarni.

A Gnome Alapítvány munkatársai elmondták, hogy korszerűsíteni szerették volna az asztalt, csökkentve egy kicsit a választási lehetőségeket, így a munkaállomások egyszerűbbé válnak és csökken az új felhasználók tanulási ideje. Ennek eredményeképpen számos alkalmazás, különösen az ismétlődő darabok vagy teljesen eltűntek, vagy bekerültek az *Egyebek* (Extras) almenü alá. A Gnome 2 egységesebb kinézetet (look and feel) nyújt a programok között, hála a témákban és a karakterkészletek terén végrehajtott fejlesztéseknek. „Próbálunk jobban odafigyelni az egyensúlyra – szabványokat állítunk fel, miközben megőrizzük a Linux rugalmasságát” – mondta *Havoc Pennington*, Gnome-fejlesztő és alapítványi tag.

Meglehet, hogy sokan nagyon elégedettek vagyunk a Linux-szal úgy, ahogy van, de az avatatlan felhasználók nem feltétlenül értékelik a kűszködést. A nagyobb piaci térnyerés érdekében a Gnome leegyszerűsítette az asztalát. Pennington így fogalmazott: „Nem arról van szó, hogy eltávolítjuk a lehetőségeket, pusztán olyan alapértelmezéseket adunk meg, amelyek segítségével gyorsan és könnyen elkezdhetjük a munkát.” Így ahelyett, hogy öt különböző böngészőt és három szövegszerkesztőt tennénk elérhetővé, mindegyikből csak egy lesz. Ha nem kedveljük a kiválasztottat – amelyet az új Gnome 2 könyvtárral terveztünk –, még mindig letölthetjük és feltelepíthetjük a Webtől a megfelelő RPM-et.

A Gnome Projekt *Seth Nickell* által vezetett felhasználhatósági tanulmányának hála, a programmenüket szépen újarendszereztük. Mostantól a Gnome nem ás el eszközöket az almenüretek alá vagy más programokba. Arra sincs szükség, hogy a felhasználó parancssori változtatásokat végezzen vagy hogy közvetlenül megváltoztassa a beállítás-parancsfájlokat. Ehelyett a Gnome 2 szinte az összes rendszerbeállítást grafikus felülettel végzi el, amik a főmenük alatt könnyen megtalálhatók. A Gnome számos alkalmazást és eszközt tartalmaz. Mivel

1. kép Gnome asztal

képtelenség valamennyit bemutatni, minden csoportból csak néhány kulcsfontosságú elemet emelek ki, megpróbálva segíteni azoknak, akik most ismerkednek a Gnome-mal. Néhány elem újdonság a Gnome 2-ben, míg mások már egy ideje megtalálhatók a Gnome rendszereken.

Panelek

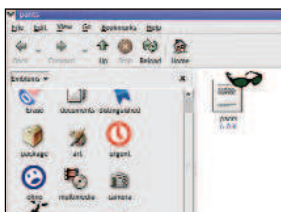
Mint az már néhány munkakörnyezetben elterjedt, a Gnome is panelek segítségével teszi lehetővé felhasználóinak, hogy programokat indíthassanak vagy kezeljenek, illetve megfigyelhessék a rendszerüket. A paneleket az asztal felső, alsó, bal vagy jobb margójára helyezhetjük. Egy margóra több panelt is felrakhatunk, illetve a panelek lebegők is lehetnek, így akárhová helyezhetők az asztalon. Beállíthatjuk, hogy maradjanak nyitva vagy önműködően rejtőzzenek el, illetve az éppen futó alkalmazások számától függően átméretezhetik magukat. A panelre gombot is szerelhetünk, amivel kiereszthetjük vagy visszahúzzhatjuk azt. Kezdetben a felső margón találunk egy panelt, ami a programok indításához szükséges menüket tartalmazza. Alulra egy másik panel kerül, amin az OpenOffice.org fontosabb alkalmazásainak indítására szolgáló ikonok kaptak helyet, ugyanis ez lett a Gnome 2 hivatalos irodai csomagja. Hivatkozást találunk itt a Mozilla böngészőre, valamint az alapértelmezett levelezőre, a Ximian Evolutionre. Mindent egybevetve ezek az eszközök jó választást jelentenek egy átlagos Linux-felhasználó számára, különösen, ha járatlan felhasználóról van szó. Ha a kiválasztott elemek nem tetszenek, a panelekről könnyedén leszedhetünk, illetve felrakhatunk új programindító ikonokat. Eltávolításhoz egyszerűen kattintsunk a jobb gombbal az ikonra, és válasszuk a *Törlés a panelről* (Remove from the panel) utasítást. Az elemek hozzáadásához a jobb gombbal mutassunk a panel egyik üres pontjára, válasszuk a *Panelra helyezés* (Add to panel) menüpontot, majd az almenüből keressük ki a beillesztetni kívánt programot.

Munkaterületek

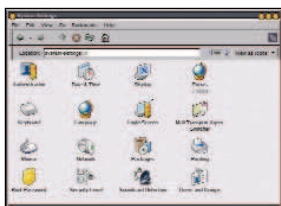
Indításkor az alsó paneleken egy munkaterület-váltót, más néven lapozót találunk. Bár nem Gnome-találmány, a munkafelület

2. kép A Gnome 2.2 betűtípusai tényleg szebbek

3. kép Képernyőkép

4. kép Nautilus-rendszerbeállítások

hasznos eleme: lehetővé teszi, hogy egy időben több virtuális munkafelületet futtassunk. Az egyik lapon megnyithatunk néhány egymáshoz tartozó alkalmazást, miközben a másik lapon más, szintén egymáshoz tartozó alkalmazásaink futnak, így gyorsan válthatunk közöttük, anélkül, hogy az ablakokat maximalizálni vagy minimalizálni kellene. Ha például olyan programot használunk, ami minden képet és eszközt külön ablakban nyit meg (ilyen például a The GIMP), jól jön, ha a Gimp ablakainak megzavarása nélkül van lehetőségünk a másik munkaterületre váltani, ahol megnézhetjük a leveleinket.

Kisalkalmazások

Számítógép-rendszerünkől függően elképzelhető, hogy bizonyos kisalkalmazások már eleve fent vannak a paneleken, de magunk is felhelyezhetünk újakat. Alapértelmezés szerint kezdetben csak az óra-kisalkalmazás él. Ugyanakkor a kinézet-választék most már kizárólag egyetlen digitális változatra szűkült. A régi Gnome majd fél tucat változatot nyújtott, többek

közt néhány stílusos analóg órafelületet is. Laptopok esetében a panelre az elemfigyelő kisalkalmazás is felkerül. Elrakhatunk még szótárúrlapot, időjárás-előrejelzőt, görgő részvény-árfolyammutatót, modem-jelzőfényeket, levelesláda-jelzőt, CD-lejátszót és hangszabályzókat, valamint hajlékonylemez-befűzőt (ami hasznos lehet azoknak a felhasználóknak, akik nem ismerik a mount parancsot, és adatokat szeretnének menteni).

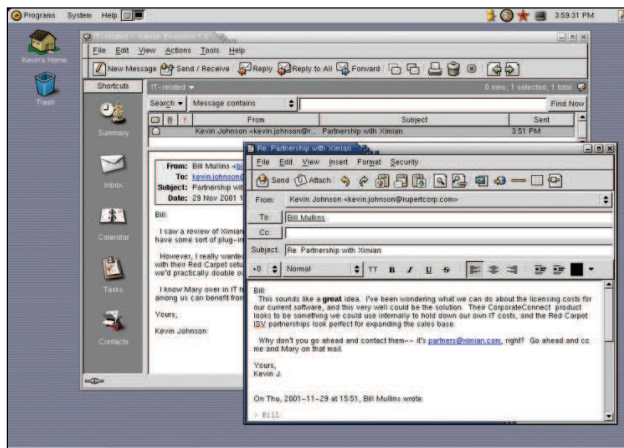
Egységesség

Az egységesített asztali környezetek egyik hasznos képessége, hogy az alkalmazások között szöveget tudunk másolni és beilleszteni. Az utóbbi években ezt a kényelmet már a Gnome alatt is élvezhettük, csak sajnos elég gyengécske és nem túl megbízható változatban. Szerencsére úgy tűnik, ez többé már nem lesz gond. Mostantól másolhatunk böngészőből a vi-t futtató terminálablakba vagy szövegszerkesztőbe és így tovább. E hiba kiküszöbölése nagymértékben hozzájárul a Gnome-környezet egységességének erősödéséhez.

A másik egységességi fejlesztés a képernyő-karakterkészletek fejlesztése. Korábban a karakterek elég fűrészfogasan néztek ki. Mindez megváltozott, vagy ahogyan az ausztrál Jeff Waugh, sydney-i Gnome Release koordinátor fogalmaz: „A GTK+ 2.0 (amit a Gnome 2.0 használ) alkalmazásával hozzájutottunk a Pango betűtípus-tervezet-megjelenítő és i18n könyvtárhoz. A GTK+ 2.2 már egy új, fontconfig nevű betűtípusbeállító programot használ, amelyet Keith Packard írt. Ezáltal tényleg letisztulnak a betűtípusok. A változás a Gnome összes asztali alkalmazására kiterjed, hiszen valamennyi GTK+ alapú. Az eredményül kapott munkafelület egységes, profi kinézetű lesz.”

Nautilus

A Gnome beépített része a Nautilus nevű grafikus felület, ami a fájlkezelést és a Linux beállítását hivatott elvégezni. A Nautilus elérésének a legegyszerűbb módja az, ha kétszer kattintunk az asztal **Home** ikonjára. A Nautilus egységes húzd és ejtsd alapú fájlkezelő. A fájlokat másolhatjuk és mozgathatjuk billentyű-utakakkal, vagy úgy, hogy a fájlikont az egyik ablakból áthúzzuk a másikba ejtjük, illetve ha a jobb gombbal kattintunk a fájlikonra és a helyi menüt vesszük igénybe. A helyi menü egyúttal a fájl tulajdonosának és jogosultságainak a módosítására is felhasználható. Bizonyos fájlokhoz grafikus jelzéseket rendelhetünk, felcímkézve őket (például fontos vagy személyes jelzésekkel).

5. kép Ximian Evolution

Azok, akik hozzám hasonlóan adatfájlok százait gyűjtik össze a számítógépükön és könyvtárak tucatjait ássák jó néhány szinten keresztül, biztosan értékelni fogják a Nautilus könyvjelző képességét. Egyszerűen csak felkeressük a gyakran használt könyvtárat, rákattintunk a **Könyvjelzők** (Bookmarks) legördülő menüre és kiválasztjuk az **Könyvjelző hozzáadása** (Add Bookmark) parancsot. Ha legközelebb ebbe a könyvtárba szeretnénk belépni, mindössze csak rá kell kattintanunk a **Könyvjelzők** menüben létrejött ikonra, és máris ott termünk.

Beállítások

A Nautilus egyúttal grafikus csatolófelületként használható a Gnome és az alatta található operációs rendszer beállításához. A Gnome-eszközöket és -beállítási programokat megtaláljuk a menükben, vagy a Nautilus **Ugrás** (Go) elnevezésű menüjéből a **Kezd itt!** (Start Here) pontra kattintva. Az ablak négy programcsoportikonnal jön fel, ezek neve: **Alkalmazások** (Applications), **Munkaasztal-beállítások** (Desktop Preferences), **Kiszolgáló-beállítások** (Server Settings) és **Rendszerbeállítások** (System Settings). Mellesleg az 1.4-es alatt az asztalon külön ikon volt erre a szolgáltatásra, ezt azonban most a **Munkaasztal beállításai** menük alatt találjuk meg.

- Az **Alkalmazások** menücsoporthoz a menüpanel főmenüjében található valamennyi alkalmazást összekapcsolja. Itt indíthatjuk el a programokat vagy új alkalmazásindítókat adhatunk a menükhöz. Ez a szolgáltatás azonban nem működik a Red Hat 8.0-val szállított 2.0-s változat alatt. A 2.2-es változat alatt azonban a hibát kijavították.
- A **Munkaasztal beállításai** menücsoporthoz számos különféle beállítást módosíthatunk, többek között a háttér, az alapértelmezett betűtípus és az egér beállításait. Másik témát választhatunk vagy az ablakok fókuszálási módját is

átállíthatjuk. Akik inkább billentyű-, semmint egérkedvelők, értékelni fogják a *Gyorsbillentyűk* (Keyboard Shortcuts) eszközt. Itt olyan billentyűkombinációkat hozhatunk létre, amelyekkel megnyithatjuk a kedvenc programjainkat vagy munkaterületet válthatunk. Sok minden eleve be van állítva, de bármit megváltoztathatunk.

- A *Kiszolgálóbeállítások* programcsoporthoz az Apache és a hasonló kiszolgálóalkalmazások beállításához tartalmaz hivatkozásokat. Ez a programcsoporthoz több-kevesebb eszközt tartalmazhat, attól függően, hogy mit telepítettünk a rendszerre. Legszűkebb körben csak a */etc/rc.d/init.d* könyvtárban található *xinetd* szolgáltatáshoz találunk itt beállítófelületet. Ezek ugyanazok a rendszerszolgáltatások, amelyeket a régi beállítóprogramból elérhettünk.
- A *Rendszerbeállítások* programcsoporthoz tartalmazza a számítógép beállításához tartozó összes hasznos dolgot. Közülük számos eszköz a Red Hat része, de a Gnome-hoz fejlesztették. Ilyen például a dátum- és időeszköz felülete és a videó megjelenítés megváltoztatását végző eszköz. Egyébként mostantól itt tudjuk megváltoztatni X-beállításainkat is; többé már nem a beállítóprogram (setup) része – ha esetleg csálódottan tapasztaltuk volna, hogy ott nem találjuk az X-beállítót. A 2.2-es változattal a több videokártyával és monitorral megvalósított többfejes megjelenítés támogatása is leegyszerűsödött. Waugh szerint „a Nautilus egyetlen folyamata kezeli mindkét munkafelületet, és a panelek mindkét fejen megjelenhetnek stb. Még olyan szolgáltatások is akadnak, amivel az alkalmazásokat a megjelenítők között áttekethetjük”.

Ha a *System Settings* ablakban a *Network* ikonra kattintunk, egy (igen tetszetős) eszköz nyílik meg, amivel beállíthatjuk a hálózati kártyáinkat és a *hosts* fájlt. A nyomtatóeszköz (print-conf-gui) lehetővé teszi, hogy a felhasználó nyomtatómeghajtókat állítson be, illetve újraindítsa a nyomtatódémont.

Kezelhetőség

A Gnome 2-ben végrehajtott fejlesztések közül a szabad programok piaci részesedésének növekedésére a legnagyobb hatással a csökkent képességű embereket segítő kezelőszolgáltatások megjelenése lehet. „Az Egyesült Államok körmánya mostantól nyílt forrású munkafelület-megoldásokat alkalmaz, ami egyébként nem történhetett volna meg – a kormányzati szabályozások miatt” – hangoztatta Pennington. Majd hozzátette, hogy a többi felhasználónak is sokféleképpen hasznára lehetnek ezek a szolgáltatások. Például az egyik kezelhetőségi követelmény a billentyűzettel történő teljes irányíthatóság (mint már fentebb említettünk). Immár szinte bármit meg tudunk csinálni a billentyűzetről is. A kezelhetőségi szabályozásoknak megfelelően a témák is fejlődtek a színkontraszt, az alapértelmezett betűtípusméret stb. terén.”

A kezelhetőségi korlát megszűnésével a Linux célpiaca nagymértékben kiszélesedett, ugyanakkor egyúttal valamennyi felhasználó lehetősége is bővült. Pennington szerint „a Sun Microsystems vitte elsőként a kezelhetőséget a Gnome-megoldásokba. Hatalmas projekt volt, ami pár évet és húsz fejlesztőt vett igénybe. Nagyon örülünk ennek az eredménynek, és büszkék vagyunk arra, amit elértünk.”

Menük és alkalmazások

A fent említett rendszerbeállító menükön kívül a főmenüben néhány más menüpontot is találunk, ezek alkalmazások elindítására szolgálnak. A *Kellékek* (Accessories) nevű menüpont számológépet, szótárat és egy egyszerű szövegszerkesztőt (gedit) tartalmaz. Az Office címke alatt találjuk az Open-

Office.org-ot és a Diát, amellyel szervezeti diagramokat és folyamatábrákat készíthetünk a projektek kezelésére tervezett MrProject mellett. A *Grafika* (Graphics) menüpont alatt érhetjük el a Gimpet és néhány más képalakító programot. A *Játékok* (Games) menü sok játékot tartalmaz, néhányuk közülük használja is a Gnome-könyvtárakat: pár kártyajáték, néhány népszerű „egy sorba a pontokat” játék, az aknakereső Gnome-változata, a Mahjongg és további kedvencek. Nem sorolhatom fel az összes alapértelmezés szerint feltelepített alkalmazást, de gondolom, látható, hogy a Gnome-menük korszerűsítése nem téveszti meg a felhasználókat.

Ximian Evolution

A Gnome-könyvtárakat kihasználó alkalmazások közül talán a legkiválóbb darab a Ximian levélügyfele, az Evolution. 2002 novemberében a Linux Journal az olvasók Linux alatt elérhető egyik legkedveltebb levélügyfeleként említette meg. Az Evolution több POP- és IMAP-azonosítót támogat egyszerre. Tartalmaz levélszűrést, helyesírás-elemzőt, és bináris állományok csatolására is lehetőséget nyújt. Bár alapesetben a hagyományos POP- és IMAP-kiszolgálókkal működik, a Ximian üzleti Connectorával a felhasználók kapcsolódhatnak a Microsoft Exchange kiszolgálókhoz és fogadhatják a csoport-címjegyzékeket, valamint használhatják a megbeszéléstervezést – ami fontos együttműködési lehetőség.

Az Evolution egyik különleges képessége, amit nem találunk meg más levelezőprogramban, a virtuális könyvtárak használata. „A V-Mappák könyvtárak nagyobb rugalmasságot engednek a felhasználóknak és megkönnyítik a levelek rendezését. Ez valami olyasmi, ami kizárólag az Evolution sajátja” – mondta *Christine McLellan*, az Evolution vezető termelési menedzsere. Például azon felül, hogy megnézhetjük a bejövő levélládánkba érkezett leveleket, amelyeket dátum, cím vagy feladó szerint rendezhetünk, a virtuális mappák képesek arra is, hogy az összes olvasatlan levelet megmutassák. Ezzel a virtuális könyvtárral gyorsan és egyszerűen végigfuthatunk az összes üzeneten. Virtuális könyvtárakat készíthetünk az adott címmel vagy a bizonyos emberektől érkező levelekhez is. Figyelnünk kell azonban arra, hogy ha egy üzenetet valamelyik virtuális könyvtárban kitörlünk, egyúttal az összes többi mappából is törlődik.

Összegzés

A Gnome Alapítvány legendás fejlesztéseket végzett az asztalon és a Gnome 2 megérkezéssel végre elérték az olyan nyira hiányolt egységességet és üzembiztonságot. „Mindez nem lett volna lehetséges fejlesztőink nélkül, akiknek százaát nem a Gnome fizette, és alkalmazóik sem támogatták őket” – mondta Ney. Jelenleg az Alapítvány tervei szerint minden hatodik hónapban új változat jelenik majd meg, amiből 2003 júniusára várható a következő (v. 2.4). A 2.4 tartalmazni fogja a Nautilus fogd és ejtsd CD-író szolgáltatását és a további betűtípus-fejlesztéseket. Elkötelezve magát az asztal rendszeres frissítése mellett, a Gnome olyan munkafelületé vált, amire üzletek, felhasználók és fejlesztők bátran alapozhatnak.

Linux Journal 2003. április, 108. szám

Russell Dyer (russel@dyerhouse.com)

Perl-programozó és MySQL-fejlesztő. Tanácsadói munkakörben dolgozik New Orleans körzetében. Angolból szerzett diplomát és szakdiplomáját (Master's degree) szintén angolból készíti.